

Антоненко І. Я.

д. е. н., професор,
професор кафедри туристичного та готельного бізнесу,
Національний університет харчових технологій,

Чепіль К. І.

магістрант,
Національний університет харчових технологій

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Історико-культурний потенціал країни, матеріальні та духовні пам'ятки народу мають велике значення для формування світогляду, а також для задоволення матеріальних та рекреаційно-туристичних потреб туристів.

Історико-культурні ресурси включають в себе пам'ятки історії, архітектури, археології, місця, які пов'язані з життям і діяльністю видатних історичних осіб, території, де збереглися яскраво виражені етнографічні особливості, фольклор, культові споруди, центри прикладного мистецтва та ремесел, музеї, виставки, театри, картинні галереї тощо. Ці ресурси приваблюють людей з метою задоволення їх духовних потреб і здатні задовольнити прагнення до пізнання історії своєї країни, тимчасової зміни постійного місця проживання з метою культурного розвитку.

Чернігівщина – справжня історична скарбниця України. Древній Чернігівський край відомий великою кількістю унікальних пам'яток історії та архітектури Княжої та Козацької доби. Понад 200 з них мають світове значення і свідчать про видатну роль і місце Чернігівського князівства у формуванні Київської Русі та Української держави.

У Чернігівській області взято під державну охорону понад 2,4 тис. пам'яток історії та монументального мистецтва, понад 2,3 тис. пам'яток археології; тут ведуть постійну наукову та дослідницьку роботу [1].

До національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» належить Іллінський монастир і унікальні печерні сакральні споруди, яким майже 1000 років, зокрема Антонієві печери – комплекс підземних споруд, що складається з церков св. Антонія, св. Феодосія Тотемського (найбільша підземна церква в Україні – довжиною 16,5 м та шириною 8,4 м). В печерах є спеціальні камери, де зібрані кістки ченців, померлих багато сторіч тому. Характерною рисою підземного ансамблю, що відрізняє його від інших аналогічних підземних комплексів, є чотирирівневі приміщення, розташовані один над одним, церкви Миколи Святого, каплиці з мощами, келії Антонія, що вважають головною святиною монастиря [2, с. 21].

Загалом в області функціонує понад тридцять музеїв та два архітектурно-історичних заповідники – у Чернігові та Новгород-Сіверському. У музеях області зберігається близько 350 тис. експонатів. До відомих раритетів належать обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, літературно-меморіальний музей-заповідник М. М. Коцюбинського, обласний художній музей, Сосницький літературно-меморіальний музей П. Довженка, Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній», Новгород-Сіверський державний історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім», Батуринський історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця», Національний історико-культурний заповідник «Качанівка».

Поєднання історичної та культурної спадщини з унікальною природною цінністю – характерна риса багатьох заповідних об'єктів Чернігівщини. До визначних пам'яток садово-паркового мистецтва належать Качанівський та Сокиринський парки, Тростянецький дендропарк [2, с. 67].

Вартий уваги «археологічний комплекс» селища Любеч, який розташований на лівому березі Дніпра на тому місці, де високі пагорби охоплюють з півдня великі болота Перисте і Замглай, упираються в берег Дніпра, створюючи природну фортецю на річці. На відстані 5 км з півночі на південь розміщені курганні могильники IX-X ст., язичницьке святилище, замок XI - XII ст., монастир, урочище Гончарівка, церкви та храми.

За кількістю пам'яток культурної спадщини Чернігівщина входить у першу десятку областей України (8751 пам'ятка культурної спадщини, з них – 193 національного значення). Це єдина область України, в якій збереглася третина архітектурних пам'яток давньоруської доби. 14 населених пунктів області включено до Списку історичних населених місць України [3].

Разом з тим туристичний потенціал Чернігівської області на сьогодні розкрито не повною мірою. В умовах військових дій наявність спільної ділянки кордону з Російською Федерацією відлякує певну категорію внутрішніх туристів, зміни у настроях споживачів щодо відпочинку тощо. До 2014 року доволі значну частину туристичного потоку, крім туристів з м. Києва, складали організовані туристичні групи з Білорусі та транзитні індивідуальні туристи з Росії та Білорусі, які влітку їхали до Криму, але ця категорія із зрозумілих причин, починаючи з 2014 року, майже повністю відсутня.

До факторів, що перешкоджають розвитку в'їзного та внутрішнього туризму Чернігівської області, можна віднести наступні:

- нерозвиненість туристичної інфраструктури в області, незадовільний стан об'єктів туризму, фізичний і моральний знос матеріальної бази сфери гостинності, недостатній рівень розвитку сфери додаткових послуг;

- відсутність єдиної маркетингової політики, спрямованої на просування чернігівського турпродукту;

- невідповідність вартості готельного обслуговування та інших послуг їх якості, слабка кваліфікація персоналу;

- переважання виїзного туризму над в'їзним, відсутність нормативно-правової бази, що регулює в'їзний та внутрішній туризм в Чернігівській області;

- недостатнє фінансування туристичної галузі на державному та регіональному рівні, сезонний характер прийому туристів та ін.

В цілому для розвитку туризму на території Чернігівської області необхідно:

- удосконалювати законодавчу і нормативно-правову базу розвитку туризму;

- розробити регіональний нормативний документ «Правила надання туристичних послуг в Чернігівській області»;

- впровадити систему добровільної сертифікації якості туристичних послуг;

- розробити і реалізувати заходи щодо матеріальної підтримки фірм, що займаються в'їзним туризмом;

- сформуванню сучасну систему перепідготовки туристичних кадрів, проводити науково-практичні семінари за участю міжнародних фахівців;

- надавати туристичним фірмам інформаційну підтримку з просування послуг, випуску інформаційних матеріалів (каталоги, буклети), розробці туристичного Web-сайту Чернігівської області; допомога в організації теле- і радіопередач для України і зарубіжжя, статті в газетах і журналах) і т. п.

Отже, всі запропоновані заходи послужать формуванню на території Чернігівської області конкурентної туристичної галузі, а її розвиток, в цілому, дозволить: задовольнити потреби туристів в отриманні якісних послуг; створити додаткові робочі місця; збільшити інвестиційну привабливість регіону; збільшити надходження до регіонального і муніципальні бюджети; підвищити добробут жителів області.

Список літератури

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – Київ: Київський університет, 2001. – 395 с.

2. Довідка про збір інформації в головному управлінні культури, туризму і охорони культурної спадщини від 30.09.2012 №17-21/23 / Чернігівська облдержадміністрація. – Чернігів : [б. в.], 2012. – 21 с.

3. Стан туризму в Чернігівській області. – Режим доступу: <http://monitor.cn.ua/ua/monitoring/39585>.